

Інформаційно-дослідницький центр Верховної Ради України

Інформаційний огляд

Плану відновлення економіки країн-членів ЄС, запропонований Європейською Комісією 27 травня 2020 року

Довідку підготувала
Інтернка Програми USAID РАДА:

Анна Катруліна

Червень 2020

Довідки надаються народним депутатам України протягом двох тижнів з моменту отримання запиту. Через десять днів з моменту надання інформаційної довідки, за погодженням із замовником, вона публікується на веб-сайті ІДЦ. Інформація про те, хто замовив довідку, є конфіденційною.

Замовити інформаційну довідку можна через он-лайн форму за наступним посиланням

<https://forms.gle/trY3XtQMbUAEguNE8> чи QR-кодом.

Телефон для довідок: +380 50 443 61 97

Передумови

Спільна заява членів Ради Європи, ухвалена 26 березня 2020 року закликала Європейську Комісію розробити узгоджену стратегію виходу з кризи, спричинену пандемією COVID-19. Було запропоновано всеосяжний план відновлення й інвестування до країн-членів ЄС, щоб забезпечити стабільне функціонування суспільств і економік, підтримати сталий розвиток, інтегруючи до стратегії, серед іншого, екологічні нововведення та цифрову трансформацію. На підставі цього, 15 квітня було зроблено перший крок у даному напрямку, й представлено Спільну європейську дорожню карту щодо зняття обмежувальних заходів COVID-19¹. Пакет допомоги був представлений на базі оновленого довгострокового бюджету ЄС та Робочої програми Комісії на 2020 рік.

ЄС було вже здійснено ряд заходів, спрямованих на зменшення економічного удару від кризи COVID-19. Він використовує всі наявні фінанси у бюджеті для підтримки сектору охорони здоров'я, працівників та бізнесу, мобілізації фінансів з ринків для збереження робочих місць.

ВСТУП

Єврокомісія запропонувала потужний, сучасний, та оновлений довгостроковий план² бюджету ЄС – Next Generation EU³. План⁴ аналізує економічний стан ЄС і передбачає/прогнозує економічні ризики. Для їх подолання пропонується створення інвестиційного фонду та позики на фінансових ринках 750 мільярдів євро шляхом використання свого кредитного рейтингу. Це додаткове фінансування буде здійснене за допомогою програм ЄС та буде протягом майбутніх бюджетів ЄС – 2028-2058 рр. Комісія також оприлюднила скориговану Програму роботи на 2020 рік⁵, яка буде визначати пріоритетні дії, необхідні для відновлення економічної стійкості країн-членів ЄС.

АНАТОМІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Щоб зрозуміти, що Європі потрібно зробити, щоб відновитись, ми повинні спершу мати чітку картину того, що перед нами. Прогнози або остаточні висновки на цій стадії розгляду кризи неминуче загрожують невизначеністю. Однак вже зрозуміло, що економічний прогноз має купу ризиків, і економічний спад у Європі може бути глибоким, згубним та тривалим, якщо зараз не буде вжито рішучих заходів.

Обмеження, накладені для стримування поширення вірусу COVID-19, уповільнювали економічне життя – в деяких випадках майже до його зупинки. Ланцюжки

¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/european-roadmap-lifting-coronavirus-containment-measures_en

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN>

³ https://ec.europa.eu/info/files/eu-budget-powering-recovery-plan-europe_en

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_940

⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_en

товарних поставок та виробничі лінії були призупинені, а торгівля товарами та послугами – перервана. Витрати домогосподарств та рівень приватних інвестицій знизилися до історичних мінімумів.

У сукупності ці очікувані фактори можуть призвести до різкого падіння економіки ЄС. Цифри значні, а розмір шкоди – безпрецедентний. Оцінки свідчать, що валовий внутрішній продукт (ВВП) ЄС знизиться приблизно на 15% у II кварталі 2020 року у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. У цілому очікується, що економіка ЄС скоротиться більше ніж на 7% у 2020 році. Однак найгірший сценарій другої хвилі пандемії та розширення заходів її протидії можуть призвести десь до 16% падіння ВВП цього року.

Хоча очікується, що економіка буде зростати у 2021 році, початкове відновлення буде лише частковим. Багато людей, ймовірно, побачать падіння своїх доходів. Безробіття в ЄС може сягнути 9% й поставити у несприятливе положення молодь та людей з низькокваліфікованою тимчасовою роботою, які проживають в бідніших регіонах. Бідність та нерівність, ймовірно, зростатимуть, підкреслюючи важливість системного соціального відновлення. Ліквідність та доступ до фінансів будуть постійним викликом для компаній, зокрема, для малого бізнесу. Тому сьогодні метою ЄС є зменшення ризиків неплатоспроможності країн-членів.

На тлі пандемії найбільше постраждали підприємства, які надають клієнтоорієнтовані послуги й покладаються на багатолюдні робочі місця. Перші підрахунки Комісії показують, що туризм, соціальна економіка, та творчі й культурні сфери можуть побачити більше ніж на 70% падіння обороту у II кварталі 2020 року. Текстильна, транспортна, енергетична промисловість та сектор відновлюваної енергетики також сильно постраждають. Екосистеми з більш високою довірою споживачів, такі як виробництво, роздрібна торгівля чи охорона здоров'я, швидше за все, відновляться швидше, тоді як інші можуть зіткнутися із загрозою економічного удару.

Потенціал впливу та відновлення також залежить від демографічної чи економічної структури кожної країни, наприклад, ті, у кого велика кількість малих та середніх підприємств (МСП) отримують більше ударів. Це також залежить від їх здатності поглинати та реагувати на економічний шок за допомогою державної регуляції. Це суттєво впливає на єдиний ринок і розширює нерівності між державами-членами. Це відображається в тому, що спад у деяких країнах буде близьким до 10%, порівняно з середнім показником в межах 6-7,5%.

Ця картина, детальніше представлена в супровідній оцінці потреб, показує необхідність великих інвестицій й фінансування. Встановлення остаточної цифри щодо інвестиційних потреб на цьому етапі кризи не є точним. Однак, згідно з оцінкою потреб, в 2021 і 2022 рр. потрібно буде мінімум 1,5 трлн євро додаткових державних та приватних інвестицій, щоб Європа стала на шлях до сталого економічного відновлення. Оцінка потреб показує необхідність широких й швидких інвестицій, включаючи значні державні та приватні інвестиції на національному рівні. Кошти, зібрані для Next Generation EU, будуть інвестовані три напрямки: підтримка держав-членів, запуск економіки країн-членів та підтримка приватного інвестування, вивчення наслідків пандемічної кризи.

ПІДТРИМКА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙ ТА РЕФОРМ:

- Інвестиційний фонд буде надавати фінансову підтримку у розмірі € 560 млрд для інвестицій і реформування. Цей напрямок буде забезпечений грантовим інструментом на суму до € 310 млрд і зможе забезпечити до € 250 млрд позик. Підтримка буде доступною для всіх держав-членів, але зосередженою на найбільш постраждалих регіонах.
- € 55 млрд – такою є частка поточних програм, що буде розподілено на підставі тяжкості соціально-економічних наслідків кризи у тому числі рівня безробіття серед молоді
- Існує пропозиція спрямувати до транзитного фонду до € 40 млрд, щоб допомогти державам-членам у прискоренні переходу до кліматичної нейтральності
- € 15 млрд – таким є фінансування Європейського сільськогосподарського фонду для розвитку сільських районів, спрямоване на підтримку сільських угідь в прийнятті структурних змін, необхідних відповідно до Європейської Зеленої угоди.

СТИМУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

- Новий платоспроможний інструмент для підтримки економіки країн-членів ЄС мобілізує приватні ресурси, щоб терміново підтримати життєздатні компанії в галузях, регіонах та країнах, які найбільше постраждали. Він може почати діяти вже з 2020 року з бюджетом у € 31 млрд., метою якого є розблокувати підтримку платоспроможності, й € 300 млрд для компаній з усіх секторів економіки, щоб підготувати їх до більш цифрового та стійкого майбутнього.
- Оновлення InvestEU, провідної інвестиційної програми Європи, до рівня € 15,3 млрд – для мобілізації приватних інвестицій у проекти по всьому Союзу.
- Новий Стратегічний інвестиційний фонд, побудований в InvestEU генеруватиме інвестиції до € 150 млрд в підвищенні стійкості стратегічних галузей, зокрема тих, що пов'язані з цифровими викликами, завдяки внеску € 15 млрд від Next Generation EU.

РОЗГЛЯД ВИКЛИКІВ КРИЗИ, СПРИЧИНЕНОЇ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

- Нова програма охорони здоров'я, EU4 Health, в цілях зміцнення безпеки в області охорони здоров'я і підготовки до майбутніх криз в області охорони здоров'я з бюджетом в € 9,4 млрд.
- € 2 млрд – фінансування rescEU, Механізму цивільного захисту Союзу, який буде розширений і має оснащувати ЄС інструментами для підготовки й реагування на майбутні виклики.

- Сума в € 94,4 млрд буде направлена для фонду досліджень в області охорони здоров'я та посилення сталого розвитку країн-членів ЄС.
- Передбачається підтримка глобальних партнерів Європи через додаткові € 16,5 млрд спрямовані, серед іншого, на гуманітарну допомогу країнам-членам.
- Інші програми ЄС будуть направлені на узгодження майбутньої фінансової бази з її потребами відновлення й дотримання стратегічних пріоритетів. Будуть посилені й інші інструменти для переходу бюджетної політики ЄС до гнучкішої моделі.

Відновлення економіки не означає повернення до статусу-кво, а економічний стрибок вперед. “Ми повинні відшкодувати короткотермінові збитки від кризи таким чином, щоб одночасно інвестувати в наше майбутнє. Усі кошти, зібрані через Next Generation EU, будуть спрямовані, за допомогою програм ЄС, в оновлений довгостроковий бюджет ЄС”, - вказано у плані.

ЄВРОПЕЙСЬКА ЗЕЛЕНА УГОДА

- Циркулярна економіка (економіка замкнутого циклу), яка підтримає появу нових робочих місць;
- Розгортання проектів з відновлюваної енергетики, особливо вітрової, сонячної, та започаткування хвильової економіки в Європі;
- Екологічний транспорт та покращена логістика, включаючи встановлення мільйона зарядних пунктів для електромобілів й стимулювання руху залізничним транспортом в містах та регіонах;
- Посилення «Фонду справедливого переходу» для підтримки перекваліфікації населення, допомагаючи бізнесу створювати нові економічні можливості для робітників.

ЗМЦНЕННЯ ВІЛЬНОГО РИНКУ ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ ДО ЕПОХИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

- Вкладення коштів у більше та краще мережеве підключення, особливо у швидке розгортання мереж 5G;
- Сильніша промислова й технологічна присутність на стратегічних секторах, включаючи штучний інтелект, кібербезпеку, надкомп'ютери та хмарні сервіси;
- Побудова «економіки даних» як рушія для інновацій та створення робочих місць у майбутньому;
- Підвищення кіберстійкості країн-членів ЄС.

СПРАВЕДЛИВЕ ВІДНОВЛЕННЯ

- Європейський інструмент тимчасової підтримки для зниження ризиків безробіття у надзвичайних ситуаціях (SURE) забезпечить € 100 млрд на підтримку працівників та підприємств;
- Програма розвитку навичок у Європі та План дій щодо цифрової освіти забезпечать цифрові навички громадян ЄС;
- Справедлива мінімальна заробітна плата та обов'язкові заходи щодо прозорості виплат допоможуть економічно-вразливим працівникам, особливо жінкам;
- Європейська комісія активує боротьбу проти ухилення від сплати податків, що допоможе державам-членам отримати додаткових дохід до бюджету.

Відповідно до Плану, Європа повинна посилити свою стратегічну автономію у ряді конкретних напрямків, включаючи посиленій аналіз прямих іноземних інвестицій. Для підвищення готовності до кризи та управління ними Єврокомісія підтримає Європейське агентство з лікарських засобів та надасть значну роль Європейському центру контролю за хворобами (ECDC) у координуванні медичних заходів в умовах кризи.

Відновлення має однозначно базуватися на основних правах та повному дотриманні верховенства права. Будь-які екстренні заходи повинні бути обмежені у часі й бути справедливо розподіленими за впливом у регіонах. Конференція щодо майбутнього Європи буде відігравати важливу роль у подальшому зміцненні Європи та її демократичного підґрунтя у пост-кризовому світі», - було зазначено у плані.

ГЛОБАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО

ЄС прагне вести міжнародні зусилля щодо дійсно глобального одужання, особливо завдяки спільній координації з Організацією Об'єднаних Націй, G20 та G7, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, й Міжнародною організацією праці. ЄС продовжить особливо тісну співпрацю зі своїм найближчим сусідством на Сході та Півдні та партнерами в Африці.